

і до вечора не дотягне», — сказав візник. Скільки голодомор приніс лиха! Сьогодні ми не маємо права забувати народне слово правди і тодішнє прокляття. Ми повинні пам'ятати про невинні душі, які померли несправедливою смертю.

Записала Людмила Шпак, учениця 10 класу.

Свідчення Олександра Євдокимовича Тишкевича, 1927 р. н.

Голодомор наслала на Україну Москва, не обминув він і мого рідного села Кодню. В страшні роки того 1933 року вживали все, що було під руками й ногами. Споживали конюшину, лободу, акацію, запарювали ще не дозріле зерно, аби тільки вижити.

На той час мені вже йшов шостий рік. Я був малим, та й відтоді вже сплило багато часу, та все ж таки пам'ятаю цю страшну подію 1933 р., яка косила людські життя одним махом. Голод — ця страшна подія в моєму житті, в пам'яті моїй залишиться до смерті. Вижили ми завдяки корівці-годувальниці, яка врятувала життя дітей та люблячим батькам, які ладні були зробити все, аби діти мали хоч щось поїсти. Дідусь повідомив про свого батька, Тишкевича Євдокима, який працював на колгоспній пасіці, днював й ночував там, щоб урятувати сім'ю від проклятого лиха — голоду.

Мати готувала печені буряки, млинці з мерзлої тертої картоплі, яку навесні збирали на колгоспному полі, а ще млинці з кользи, гурупки, лободи. Хоч якою несмачною їжа здавалася, та все ж діти їли її та дякували матері й за це. Дуже рідко до їх столу потрапляв справжній хліб, частіше терті буряки, картопля. Свята в оселі минали без радощів, адже хотілося чогось поїсти.

Жили з думкою, що настане день, коли все зміниться на краще, і голод зникне назавжди з їх осель та сердець. Хоч як не важко жилося сім'ї, жоден з її членів ніколи не наважився щось вкрасти чи когось вбити.

З розповідей дідуса ми довідалися про людодіство. Про те, що одна мати, аби не померти з голоду, з'їла свою єдину дитину. Також про поїдання трупів людей та тварин я почув з його уст. Події 1933 року були жахливою картиною. Вимирило працездатне населення, вимирало

ли члени сімей, а то й цілі родини, вулиці, села. Голод косив всіх і все на своєму шляху. Ця страшна подія залишилась в пам'яті людей на все життя.

Записала Галина Паламарчук.

Свідчення Петра Федоровича Іщука

Петро Федорович розповідав, що, коли в Україні був голод, нічого подібного в Росії, зокрема в Ленінградській області, не було. Під час голодомору він жив у Кодні, мав декілька га землі, стареньку хату, корову, пару коней. Як і всі селяни, він мав сільськогосподарський інвентар для обробітку землі. Перша дружина померла, залишивши малолітнього сина. Женився вдруге. На той час уже мав четверо малолітніх дітей. До колгоспу вступати першим бажання не мав. Активістам Кучмі Омельку, Харитончику Бенедю, Стелюті Володимиру це не сподобалось. Тому він був розкуркулений, пограбований і викинутий з хати, незважаючи на те, що мав четверо малолітніх дітей. Йому загрожувала тюрма, і він, щоб уникнути Сибіру, втік із дому, а дружина Віра Данилівна з малолітніми дітьми була змушена тинятись по сусідах, яким загрожувала влада, щоб розкуркулених не приймали. Після втечі Петро Федорович поїхав до дядька в Ленінградську область, де пересвідчився, що там ніякого голоду не було. Він влаштувався на роботу. Через декілька днів купив хліба, насушив сухарів і вирішив вислати посылку дружині. Але на пошті йому сказали, що посылки з Росії на Україну не пересилають. На Україні і свого хліба вдосталь. От вам один простір і один Союз. Тут живи, а там помирай. Старший брат лишив меншого напризволяще.

Плахотнюка Йосипа з дружиною Одаркою та п'ятьма дітьми теж розкуркулили, вигнали з хати і забрали все. В хату засів активіст. Дружина з дітьми жила по сусідах, а Йосипу загрожувала в'язниця. Він мусив переховуватись. Міліціонер Кодинський Йоська сказав дружині по секрету, щоб Йосип не ховався, мовляв, його вже ніхто заарештувати не буде. Дружина переказала йому, і він повернувся до сім'ї. На другий день Кодинський Йоська його заарештував. Йосипа відправили на будівництво Біломорканалу, там він і загинув.